

M.P. SHAH EDUCATION SOCIETY , KADI

CNBD

C.N. ARTS & B.D. COMMERCE COLLEGE

H.N.G.U. – PATAN

UNIT-4

1. પ્રોફ .મિલ્ટન ફ્રીડમેનનો નાણા પરીમાણનો સિંધ્યાંત સમજાવો.

પ્રસ્તાવના, (Introduction)

ઈ.સ. 1767 માં જન્મેલા અને 1832 માં સ્વર્ગસ્થ થયેલા ફ્રાન્સના અતિ જાણીતા અર્થશાસ્ત્રી જે.બી. સે (Jean Baptise Say) છે. તેમનું પુસ્તક (Treatise on Political Economy) અર્થશાસ્ત્રમાં ખૂબ જાણીતું છે. તે પુસ્તકમાં વ્યક્ત કરેલા વિચારો ક્લાસિકલ અર્થશાસ્ત્રમાં પાયાના વિચારો તરીકે ઓળખાય છે. હકીકતમાં ' SAY ' ના બજાર અંગેના નિયમના પાયા પર ક્લાસિકલ અર્થશાસ્ત્રની આખી ઇમારત રચાયેલી છે.

મિલ્ટન ફ્રીડમેનના નાણાની માંગ ના સિદ્ધાંતના મુખ્ય બે પરિબળો.

(A) સંપત્તિનું પ્રમાણ

A.1 નાણાં સ્વરૂપમાં (M)

A.2 બોન્ડ સ્વરૂપમાં (rb)

A.3 શેર સ્વરૂપમાં (re)

A.4 ભૌતિક બિન માનવીય સ્વરૂપમાં (I/P. DP/DT)

A.5 માનવ મૂડી સંપત્તિ (W)

(B) લોકોની છાપણો પ્રત્યે અભિરુચિ અને પસંદગી (u)

(A) સંપત્તિનું પ્રમાણ

નાણુંએ સંપત્તિ છે તેમાંથી વ્યાજરૂપી આવક પ્રાપ્ત થાય છે તેવી જ રીતે એમ કુલ પાંચ સ્વરૂપમાં સંપત્તિ રાખી શકાય છે જે નીચે મુજબ છે.

A.1 નાણાં સ્વરૂપમાં (M)

લોકો નાણાની માંગ કરે છે કારણ કે, નાણું એ સંપત્તિ છે આવકનું સાધન છે તેમાંથી વ્યાજ રૂપિયા આવક પ્રાપ્ત થાય છે.

A.2 બોન્ડ સ્વરૂપમાં (rb)

બોન્ડ ધારકોને પણ વ્યાજના સ્વરૂપમાં આવક પ્રાપ્ત થાય છે. બોન્ડમાંથી પ્રાપ્ત થતા વળતરને (rb) સજા આપવામાં આવેલી છે.

A.3 શેરના સ્વરૂપમાં (re)

શેરધારણ કરનારને વ્યાજની રૂપમાં નફો કે આવક પ્રાપ્ત થાય છે તેને (re) સજા આપવામાં આવી છે.

A.4 ભૌતિક બિન માનવીય સ્વરૂપમાં

ભૌતિક સ્વરૂપની સંપત્તિમાં જમીન, મકાન, સોનુ વગેરેનું સમાવેશ થાય છે. તેમાંથી વળતરરૂપી આવક પ્રાપ્ત થતી હોય છે. જેને (I/P. DP/DT) સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે.

A.5 માનવ મૂડી સંપત્તિ (w)

નાણાની માંગ નો આધાર માનવીય અને બિન માનવીય સંપત્તિ વચ્ચેના ગુણોત્તર પર રહેલો છે, તેને (w) સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે.

(B) લોકોની થાપણો પ્રત્યે અભિરુચિ અને પસંદગી.

લોકો પાસે નાણું વધે તો લોકો થાપણો ખરીદશે. તેથી થાપણો ના ભાવ બદલાશે પરિણામે તેની અસર યીજવસ્તુઓના ભાવ ઉપર પડશે. આમ, લોકોની થાપણ પ્રત્યે અભિરુચિ અને પસંદગી ભાવ ફેરફારો માટે અગત્યની બાબત છે તેને (u) સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે.

મિલ્ટન ફ્રીડમેનના નાણાં પરિમાણના સિદ્ધાંતનું સમીકરણ.

$$Y = v (rb , re , \frac{i}{p} , \frac{dp}{dt} , w , \frac{y}{p} , u) M$$

પરિભાષા

y = કાયમી આવક

v = નાણાંનો ચલનવેગ

rb = બોન્ડ પરનું વળતર

re = શેર પરનું વળતર

$I/P. dp/dt$ = ભૌતિક બિન માનવીય સ્વરૂપમાં મળતું વળતર.

W = માનવ મૂડી સંપત્તિ પર મળતું વળતર

y/p = કાયમી વાસ્તવિક આવક

u = લોકોની થાપણો પ્રત્યે અભિરુચિ અને પસંદગી

M = નાણાંનું પરિમાણ

ઉપરોક્ત વિધેયમાં નાણાની માંગ કાયમી આવક પર આધાર રાખે છે. કાયમી આવક એ નાણાંનો ચલનવેગ અને નાણાંના પરિમાણ ઉપર આધાર રાખે છે. વિધેયના બધા પરિબલો નાણાની માંગ અને આવકને અસર કરે છે.

*** ટીકાઓ / મર્યાદાઓ**

1. નાણું સંપત્તિ છે.

મિલ્ટન ફ્રીડમેન નાણાંને મહદઅંશે સંપત્તિ ગણીને નાણાંની માંગ નો વિચાર કરે છે. પણ જો નાણાંને સંપત્તિ તરીકે જોવાની બદલે વિનિમયના માધ્યમ તરીકે જોવામાં આવે તો સમસ્ત સિંધ્યાંતની સમજૂતી બદલાઈ જાય છે. નાણું મુખ્યત્વે સંપત્તિ છે કે, વિનિમયનું માધ્યમ છે તે હજુ કોયડો છે ? નાણું સંપત્તિ તરીકે જોવામાં આવે તો ફ્રીડમેન સાચા પડે નહીંતર ખોટા ઠરે.

2. નાણું સર્વે સર્વા છે.

ફ્રીડમેન એવું માને છે કે, આર્થિક પ્રવૃત્તિમાં નાણું સર્વસ્વ છે. અને અન્ય બાબતો ગૌણ છે. પણ કેઈન્સ અને અન્ય અર્થશાસ્ત્રીઓ માને છે કે, અન્ય પરિબલો તરફ 'દુર્લક્ષ સેવવું એ ગંભીર ભૂલ છે.' કુલ ખર્ચમાં થતા ફેરફારો નાણા ઉપરાંત વિવિધ કારણોને આભારી હોય છે. જેમ કે, મૂડીરોકાણમાં ફેરફાર, કરવેરામાં ફેરફાર, હડતાળો, સરકારી ખર્ચમાં ફેરફાર.

3. ચલનવેગ સ્થિર

ફીડમેન એવું ધારે છે કે, ચલન વેગ સ્થિર રહે છે પણ ચલન વેગ ચંચળ હોવાથી સ્થિર રહેતો નથી. ચલન વેગ વધતા ભાવો વધે અને ચલન વેગ ઘટતા ભાવો ઘટે

4. સત્તા વિરુદ્ધ નિયમ

ફીડમેનના વિચારોમાંથી એવું ફલિત થાય છે કે, આર્થિક સ્થિરતા માટે મધ્યસ્થ બેંક પાસેથી નાણા પ્રમાણમાં વધઘટ કરવાના અધિકાર લઈ લેવા જોઈએ. અને જે દરે ઉત્પાદન વધે છે તે દરે નાણાંનો પુરવઠો વધે તે નિયમને મધ્યસ્થ બેંક જડ રીતે વરગી રહેવું જોઈએ. તો જ ભાવો સ્થિર રહે. આ મુદ્દો ટીકા પાત્ર ગણાય છે.

•સમીક્ષા

ફીડમેને નાણાંનો સંપત્તિ તરીકે વિચાર કરીને નાણાં માંગનું જે વિશ્લેષણ કર્યું છે. તે અદ્ભુત છે, ભાવોની સ્થિર કરવા કટિબદ્ધ સરકારો માટે ફીડમેનનો આ સિદ્ધાંત ખૂબ મહત્વનો અને માર્ગદર્શક થઈ શકે તેવો છે.